

A pedagógusok és a szemész együttműködése*

DR. EMÖDY JUDIT - SZAKÁCS ZSUZSANNA

Ha külön-külön megnézzük a szemész-orvos és a pedagógus feladatát, felületesen szemlélve a dolgot úgy tűnik, hogy a szemész feladata az, hogy a gyermek látását a diagnosis és visus ismeretében a lehető legtökéletesebbre korigálja, a pedagógusé pedig, hogy megtanítsa a szükséges ismeretekre és úgy hasson a személyiségére, hogy az a lehető legtökéletesebbre formálódjon. De ha mindkét szakember a saját munkájában is a tökéletességre törekszik, akkor ennél jóval többről van szó. Hiszen jó, ha a szemész-orvos nemcsak a szemet gyógyítja, a látást javítja, hanem beleéli magát a gyermek helyzetébe, vagyis figyelembe veszi, hogy a lehető legtermészetesebb módon kell együtt élnie a többi gyermekkel, tehát azt a megoldást célszerű választani, ami ezt leginkább megkönnyíti. Vagyis olyan optimális megoldást választ, ami esztétikailag is a legjobb beilleszkedést segíti elő.

Az is jó, ha az orvos elbeszélget a gyermekkel arról, miért szükséges pl. a szem takarása, amit sok esetben nagyon rosszul túrnek a gyermekek. Pedig még a kicsi gyermekkel is meg lehet értetni a szükségességét.

A hasznossági szempontokat is figyelembe kell venni, ami már úgy tűnik a pedagógia területe. Nevezetesen, hogy a közeli munkavégzést a távcsőszemüveggel vagy olvasószemüveggel meg lehet könnyíteni.

Természetesen ugyanúgy fontos, hogy a pedagógus is külön gondot fordítson a látássérült gyermekekre. Figyeljen oda, hogy a szemüvegét valóban hordja, ha takarni kell a szemet, az rendszeres és következetes legyen.

Jó, ha tisztában van a diagnózisból adódó külön törődést igénylő körülményekkel. Pl. Célszerű tudnia, hogy az albínó gyermek rosszul tűri a fényt. Jó, ha figyel arra, hogy az aphakias gyermek közeli munkához olvasószemüveget váltson, hogy a nagyfokú rövidlátóval nehéz tornagyakorlatokat ne végeztesen.

Jó lenne, ha minden pedagógus tudná, hogy bizonyos szemészeti vizsgálatok előtt a gyermek pupilláját meg kell tágítani. Alkalmazkodása ezzel lebénul, és olvasni, írni nem, illetve csak nagyon nehezen, csúnyán tud. Emiatt ne marasztalja el a gyermeket. Az elmondottak vonatkoznak az összes úgynevezett „szemüveges”

---

* A dr. Kettesy Aladár Általános Iskola és Diákotthon 20 éves évfordulóján (Debrecenben, 1992. szeptember 25-én) elhangzott előadás.

gyermekre. Azt pedig, hogy a gyengénlátó gyermek eredményes fejlődéséhez-fejlesztéséhez elengedhetetlen a szemész és pedagógus együttműködése, azt hiszem, senki sem vonja kétségbe.

Intézetünk 20 éves léte alatt beigazolódott, hogy a gyengénlátó gyermekek speciális oktatására-nevelésére szervezett intézetnek milyen szüksége van a szemészorvosokkal való kapcsolatra, az intézet életében pedig a szemész cselekvő jelenlétére.

Melyek az együttműködés módjai és szinterei?

Elsőként a szemészeti szakrendelőben dolgozó szemész-orvosokat említeném, hiszen ők találkoznak először a hozzánk kerülő gyermekekkel. Ők javasolják a szülőnek a speciális intézeti segítség igénybevételének, indokolt esetben az intézeti elhelyezésnek a lehetőségét. És valóban jó, ha nem hivatalos beutalás történik, hanem egy figyelemfelhívás, egy lehetőség felajánlása, ami a szülő számára sokkal kevésbé riasztó.

Ahhoz, hogy ajánlani tudják a szülőknek az intézetet, ismerniük kell.

Erre nyújtottak lehetőséget az intézetünkben tartott szemészeti tanácskozások, a gyermekek számára rendezett szemészeti vetélkedő, vagy a jelen rendezvényhez hasonló közös, szemészeti és pedagógiai oldalról közelítő megbeszélések.

Újabb forma az intézeti pedagógusaink számára szervezett továbbképzés, ahol meghívott előadó vagy intézetünk szemész-orvosa tájékoztat a pedagógiai munkában is figyelembe veendő szemészeti eredményekről.

Ezek az alkalmak a pedagógusokat hozzásegítik olyan információkhoz, amelyek segítségével munkájukat jobban tudják végezni, a szemész orvosok pedig megismerik az intézeti életet, az itt folyó munkát. Látják, hogy az itt tanuló gyermekek optimális körülmények között fejlődhetnek. Így amikor a szülővel beszélnek, sokkal hitelesebben tudják számukra ajánlani az intézet által nyújtott lehetőség igénybevételét.

Hasonló célt szolgál, amikor az utazótanár (nevezetesen én) keresi fel a rendelőintézetet. A nagyobb városok (Miskolc, Szolnok, Nyíregyháza, Szeged) rendelőintézeteivel személyes, évenként ismétlődő a kapcsolattartás, de levelezés útján közel félszáz rendelőintézettel tartok kapcsolatot.

Rendszerint a szemész orvossal együtt keressük fel a rendelőintézetet. Beszámolunk az általuk ismert gyermekek sorsának alakulásáról, megbeszéljük a felvételt igénylő újabb gyermekek körülményeit.

Ezek a megbeszélések azért hasznosak, mert ezáltal a szemészorvos is tudja, hogy a gyermek valóban eljutott hozzánk, jó kezekben van. Különösen jóleső érzés, amikor egy-egy gyermek sikeres életútjáról számolhatunk be, ami gondolom, az orvosnak is megerősítő visszajelzés a munkájáról.

Ugyancsak ilyenkor tudunk kitérni az integráltan tanuló gyermekekre is. Az egyikét sikeresen integrált gyermeknek nemcsak a szemészeti állapotát, hanem a tanulmányi eredményét is figyelemmel kíséri a szemész. Sikertelen integráció esetén néha a szemészorvos évekig tartó rábeszélésére kerül el hozzánk a tanuló.

A lehetőségekből adódóan sokkal szorosabb az intézeti szemész orvos és a pedagógusok kapcsolata, ezen belül is kiemelném az utazótanárral való együttműködést, ami a szó szoros értelmében véve állandó.

1. Együtt végezzük a behívott látássérült gyermekek vizsgálatát, ami a diagnosis, visus, pedagógiai szempontból kiemelt fontos közeli visus, praktikus látás és színlátás vizsgálata.
Ugyancsak együtt történik a beszélgetés a szülővel, ami egyrészt az anamnézis, másrészt a jelen állapot felméréséből áll. Ennek alapján dől el a javasolt korrekció, eszközhasználat, a kezelés további módja.
Nagyon jónak tartjuk ezt a módszert, mert így a gyermeket össz-személyiségében látjuk és bepillantást nyerünk a szülő-gyermek kapcsolatba is. Gyakran kibontakozik a családi háttér, a kapcsolati zavarok, nevelési gondok. Ezek ismerete megkönnyíti a munkánkat.
2. Utazásaim előtt mindig megbeszéljük, hogy a diagnosis, a visus és az egyéb ismeretek alapján feltehetően milyen gondjai lehetnek a gyermeknek.
3. Az egyhetes iskolaelőkészítő foglalkozáson a szemészorvos, az első osztály leendő vezetője és az utazótanár együttesen segíti a legkisebbek iskolai beilleszkedését.
4. Az osztályfőnökökkel is rendszeres és kölcsönös a kapcsolat. A szemészorvos segít az ültetési rend kialakításában. Óralátogatásokon figyeli a szemüveghasználatot, ötletet, segítséget ad a pedagógusoknak. Nem szokványos diagnosis esetén elmagyarázza a betegség lényegét, és az abból adódható nehézségekre felhívja a figyelmet. De a pedagógusok is mindennaposak az orvosi szobában egy-egy gyermek gondja kapcsán.
5. Újabb kapcsolattartási forma, amikor az integráltan tanuló gyermek pedagógusa keresi fel az intézetet és megnézi a nálunk folyó munkát. A szemészorvostól tájékoztatást kér az adott gyermek szemészeti állapotáról, várható gondokról a pedagógiai munkában.
Az elmúlt évben három ilyen eset volt. Azt hiszem, ez is járható út.
6. Szólnék még az utógondozásról. Egy-egy nagyon rosszul látó továbbtanuló gyermekünket úgy próbáljuk segíteni, hogy a szemész-orvos felkeresi a középiskolát és tájékoztatja a pedagógusokat.

Befejezésül szeretném megköszönni a jelenlévő szemész orvosoknak azt a készséges segítségnyújtását, amivel munkánkat megkönnyítik.

Összegzésül csak annyit, hogy munkánk együtt könnyebb és hatékonyabb.